

До спеціалізованої вченої ради Д 26.055.01
у Київському національному
торговельно-економічному університеті

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора Павлової В.А.
на дисертаційну роботу Григоренко Тетяни Миколаївни «Управління
розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Стратегічний розвиток українського суспільства на сучасному етапі у якості вагової складової передбачає активне реформування сфери торгівлі як важливої соціально-економічної системи, зокрема, за рахунок активізації різних форм ведення бізнесу. Розв'язання проблеми розвитку великого бізнесу поряд з його ефективною взаємодією з малими бізнесовими структурами забезпечує суттєві конкурентні переваги та є базовим підґрунтям для формування стратегії розвитку торговельних підприємств усіх типів. В сучасних ринкових умовах, коли споживчі вподобання прискорено змінюються, в діяльності торговельних підприємств особливо важливим є гнучке реагування на зміну попиту відповідними ротаціями торговельної пропозиції. В той же час, необхідно максимально ефективно використовувати обмежені ресурси задля досягнення економічного ефекту від торговельної діяльності при дотриманні вектора стратегічних цілей підприємства. У цьому сенсі застосування такої форми ведення торговельного бізнесу як франчайзинг є своєчасною пропозицією.

Таким чином, удосконалення управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж, без сумніву, є актуальною темою дослідження. Здобувач ґрунтовно довела актуальність розвитку франчайзингу в торгівлі, розробила класифікацію франчайзингових мереж і мереж у роздрібній торгівлі, обґрунтувала методичні підходи до управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж та систему показників оцінювання ефективності їх функціонування, виокремила тенденції розвитку франчайзингових мереж у роздрібній торгівлі України та складові забезпечення їх конкурентоспроможності, визначила базис розміщення торговельних об'єктів у франчайзинговій мережі та запропонувала рекомендації щодо удосконалення процесу управління взаємовідносинами франчайзера і франчайзі у франчайзинговій мережі.

Актуальність дослідження підтверджується його зв'язком з планом науково-дослідних робіт Київського національного торговельно-економічного університету за темами «Економіко-організаційні засади формування підприємницьких мереж в торгівлі» (номер державної реєстрації 0109U000718) і «Розвиток та структурна переорієнтація сфери товарного обігу як фактор економічного зростання» (номер державної реєстрації 0113U000505). Аналіз змісту дисертації дозволяє стверджувати про вагомий внесок автора у виконання дослідницьких робіт кафедри торговельного підприємництва університету

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
Вих № 978
Від « 17 » 06 2015 р.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертація Григоренко Т.М. містить теоретичні та аналітичні дослідження, а також конструктивні пропозиції, спрямовані на вирішення завдання щодо управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж в умовах мінливості ринкового середовища. Аналіз дисертаційної роботи, розглянутих в ній завдань дослідження, теоретичних і методичних положень дають підставу для висновку щодо досягнення поставленої мети та отримання результатів, що вирізняються науковою новизною і мають практичне значення.

Наукові положення, висновки і практичні рекомендації, що сформульовані у дисертації, є повною мірою обґрунтованими в теоретичному аспекті, підтверджені практичною апробацією та достовірними. Науково-теоретичну основу обраних теоретичних і практичних завдань дослідження складають праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених з проблем, що відносяться до теми дисертації. Їх використання дозволило здобувачу теоретично сформулювати концептуальні та методичні положення щодо управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж.

Для досягнення поставленої мети у роботі використано сучасні загальнонаукові і спеціальні методи, серед яких: методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, аналогії, статистичний, графічний, економічного та економіко-математичного аналізу, експертного оцінювання, порівняльного аналізу, систематизації та узагальнення, а також групування, порівняння, експертного оцінювання та математичного моделювання. Кваліфіковане їх використання дисертантом дозволило обґрунтувати особистий внесок у розвиток теоретичних засад та науково-методичного забезпечення управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж й надати рекомендації для практичного використання.

Автором опрацьовано суттєвий обсяг інформації, яка ґрунтується на законодавчих й нормативно-правових актах України, офіційних даних Державної служби статистики України та Асоціації франчайзингу в Україні, фінансової звітності франчайзингових мереж, що підтверджує обґрунтованість отриманих результатів дослідження.

Правомірність основних висновків і практичних рекомендацій автора підтверджено проведеними аналітичними розрахунками, схваленням на 19 науково-практичних конференціях та публікаціями у відкритому друці.

Таким чином, можна констатувати, що дослідженням, пропозиціям, розробкам та висновкам, викладеним в дисертації Григоренко Т.М., властива повнота та логічність, системність подання, достатній рівень обґрунтованості і достовірності, наукова новизна. Наукові положення, висновки та рекомендації автора, які сформульовано у дисертації, обґрунтовані й доведені теоретично, характеризуються новизною, мають теоретичне та практичне значення.

Наукова новизна отриманих результатів та їх достовірність

Особливістю дисертаційної роботи Григоренко Т.М. є комплексність запропонованих теоретичних та науково-методичних положень, які у сукупності

спрямовані на досягнення важливих і актуальних результатів щодо управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж.

Дисертаційна робота логічна у своїй структурній побудові, складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Аналіз змісту дисертації проведено у логічній послідовності.

Так, у першому розділі «Теоретико-методичні засади управління розвитком франчайзингу в роздрібній торгівлі» розкрито сутність поняття «франчайзинг» та визначено основні етапи його розвитку; розроблено класифікацію франчайзингових мереж і мереж у роздрібній торгівлі та визначено їх особливості; розроблено методичні підходи до управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж; теоретично обґрунтовано та розроблено систему показників оцінювання ефективності функціонування франчайзингових мереж.

У другому розділі «Аналіз стану розвитку франчайзингових мереж у роздрібній торгівлі України» досліджено передумови розвитку франчайзингу в роздрібній торгівлі України, визначено сучасні тенденції розвитку франчайзингових мереж у роздрібній торгівлі України та проведено оцінювання ефективності їх функціонування.

Третій розділ «Основні напрями вдосконалення управління франчайзинговими мережами та забезпечення ефективності їх функціонування» містить методичні розробки стосовно базових положень розміщення торговельних об'єктів у франчайзинговій мережі, рекомендації щодо вдосконалення управління взаємовідносинами франчайзера і франчайзі у франчайзинговій мережі, складові забезпечення конкурентоспроможності франчайзингових роздрібних торговельних мереж.

Одержані результати теоретико-методичного обґрунтування та практичного вирішення означених проблем забезпечили результати, що мають наукову новизну, а саме:

- набули подальшого розвитку етапи еволюції франчайзингу за чітко розмежованими характеристиками застосування франшизи, що у подальшому дозволило визначити поняття франчайзингу (С. 18);

- дістало подальшого розвитку поняття франчайзингу як моделі організації і здійснення підприємницької діяльності в рамках співробітництва франчайзера і франчайзі (С. 24);

- удосконалено визначення сутності поняття «франчайзингова роздрібна торговельна мережа», що розглядається в роботі як мережа, створена суб'єктами підприємництва на засадах франчайзингу, основним видом діяльності яких є роздрібна торгівля через різні види роздрібних торговельних об'єктів (С. 45);

- удосконалено класифікацію франчайзингових роздрібних торговельних мереж шляхом введення ряду класифікаційних ознак, що дозволяє досліджувати процес управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж (С. 46);

- набув подальшого розвитку методичний підхід до процесу управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж, застосування якого дозволяє оцінити успішність франчайзингового проекту та обґрунтувати етапи формування франчайзингової мережі (С. 53-66);

– дістали подальшого розвитку уточнення передумов розповсюдження франчайзингу в роздрібній торгівлі України, що визначає особливу роль франчайзингу як ефективної моделі організації бізнесу (пп. 2.1);

– набула подальшого розвитку ідентифікація основних тенденцій розвитку франчайзингових мереж у роздрібній торгівлі як підгрунтя для підвищення ефективності управління франчайзинговими роздрібними торговельними мережами (пп. 2.2);

– дістав подальшого розвитку методичний підхід до оцінювання стратегічних зон господарювання, за яким визначається розміщення торговельних об'єктів франчайзингової роздрібної торговельної мережі за певними критеріями, що у подальшому розглядається як основа оптимізації процесу розвитку франчайзингової роздрібної торговельної мережі (С. 143-152);

– удосконалено методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності франчайзингової роздрібної торговельної мережі за рахунок розширення складових оцінки, що дозволяє оцінювати можливі наслідки змін в часі (С. 206-208).

Наукові положення дисертаційної роботи Григоренко Т.М., що виносяться на захист, достатньою мірою аргументовані, мають теоретичну і практичну значущість, підтвержені аналізом теоретичного і фактичного матеріалу діяльності франчайзингових торговельних мереж, є достовірними.

Теоретичне та практичне значення роботи, використання результатів дослідження

Наукова цінність результатів дослідження полягає у формуванні теоретичних положень і висновків, які збагачують наукові дослідження в сфері управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж в умовах мінливості споживчого попиту і ринкового середовища.

Практична значущість результатів дослідження полягає у розробці науково-методичного забезпечення, використання якого забезпечує ефективність діяльності франчайзингової мережі. Практична цінність результатів дослідження підтверджується їх впровадженням у діяльність підприємств: ТОВ «Обрій-2000», ТОВ «Юніфуд», ДП «ТАРКЕТТ УА», ГО «Спілка підприємців Київщини» та у навчальний процес Київського національного торговельно-економічного університету, про що є відповідні довідки.

Науково-практичне значення дисертації підтверджується публічним обговоренням результатів дослідження на науково-практичних конференціях та міжнародних бізнес-форумах.

Публікації основних результатів дослідження та відповідність дисертації чинним вимогам

Ознайомлення з публікаціями дозволяє констатувати, що матеріали монографії, наукових статей, тез доповідей повністю відображають зміст кандидатської дисертації. Обсяг друкованих праць і їх кількість відповідають чинним вимогам щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Результати дослідження опубліковано у 28 наукових працях, з них: у одній колективній монографії, 8 фахових виданнях,

(одна стаття – у виданні, яке включено до міжнародних наукометричних баз).

В опублікованих працях здобувача достатньо повно відображено сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукова новизна. Результати дослідження доповідалися і отримали позитивну оцінку на 19 науково-практичних конференціях та форумах. З огляду на це, апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

Обсяг, новизна виконаних досліджень, результати практичного впровадження, повнота висвітлення у друці наукових положень, апробація отриманих результатів в цілому відповідають чинним вимогам, які ставляться до дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Оцінка ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації, мова дисертаційної роботи

Структурна побудова дисертаційної роботи відповідає кваліфікаційним ознакам щодо подання матеріалу досліджень, є послідовною та пов'язаною єдиною цільовою спрямованістю.

Стиль викладу матеріалу, висновків та рекомендацій відповідає вимогам науковості, послідовності, стилістичної чистоти.

Мова дисертації лаконічна, коректна та зрозуміла.

Методи, які автор використовує в процесі доказу основних положень дослідження, не викликають сумнівів. Головна ідея роботи прослідковується як на етапі теоретичного обґрунтування, так і на етапі розробки відповідних рекомендацій щодо її впровадження.

Автореферат достатньо повно відображає зміст основних положень дисертаційної роботи, є ідентичним їй за структурою та змістом. В авторефераті розкрито актуальність обраної теми, наукову новизну розробок, подано висновки та рекомендації автора.

Тема і зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) і профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.055.01 у Київському національному торговельно-економічному університеті.

Дисертація та автореферат відповідають чинним вимогам до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дискусійні положення та зауваження до роботи

Позитивно оцінюючи отримані здобувачем результати дослідження, їх наукову новизну та практичну значущість, необхідно відзначити дискусійні положення дисертації та окремі недоліки і зауваження:

1. Автор пропонує розглядати франчайзинг як модель організації і здійснення підприємницької діяльності (С. 24), з чим, звичайно, можна погодитися, як з ключовим поняттям категорії. Тоді виникає питання, як же виглядає заявлена модель такої діяльності. Чи є модель управління франчайзинговими роздрібними торговельними мережами на засадах CRM-системи (рис. 3.6, С. 173) елементом означеної вище моделі, чи вони є тотожними? Крім того, в роботі не подано організаційно-економічний механізм

реалізації франчайзингу, про який заявлено на С. 8. Тож авторське пояснення дозволило б у подальшому відобразити спектр теоретичного обґрунтування основної категорії дослідження та практичного застосування розроблених моделей для удосконалення управління франчайзинговими мережами.

2. Значну частину дисертації (пп. 1.4, 2.3) відведено системі та методичним підходам до оцінювання ефективності функціонування франчайзингових роздрібних торговельних мереж, що є логічним етапом авторського дослідження. Проте, в положеннях наукової новизни виокремлено менш розроблені пункти, іноді не виправдано деталізовані (зокрема, методичні підходи до процесу управління розвитком франчайзингових мереж та оцінювання стратегічних зон їх господарювання за практично однаковими критеріями). Введення вищенаведеного елемента наукової новизни підвищило б вагомість авторського внеску у розробку досліджуваної теми.

3. Безумовно важливим для авторських висновків є дослідження сучасних тенденцій розвитку франчайзингових мереж у роздрібній торгівлі України (пп. 2.2), в процесі ідентифікації яких виділено суб'єкти і об'єкти франчайзингу. У подальшому для обґрунтування критеріїв успішності франчайзингового процесу суттєве значення має структура торговельних об'єктів за видами і типами, чому у підрозділі не приділено достатньої уваги, хоча аналіз означених об'єктів можна розглядати як етап франчайзингового процесу.

4. Для удосконалення управління розвитком франчайзингових мереж безумовно важливим є привабливість франшиз у роздрібній торгівлі для потенційних франчайзі (С. 123-126). Залучення для визначення рейтингу привабливості тринадцяти франшиз десятьма експертами, по-перше, не виключає суб'єктивного підходу, а, отже, можливості певної необ'єктивності в оцінці, але ще більш, на наш погляд, може впливати на результативність управління розвитком означених мереж. Таке ж питання виникає щодо оцінювання привабливості стратегічних зон господарювання для подальшого розміщення торговельних об'єктів (С. 152-156). Можливо слід було використати й інші методи визначення цього показника.

5. За методикою інтегрального оцінювання ефективності функціонування франчайзингових роздрібних торговельних мереж (С. 128-138), здійсненого на прикладі десяти франчайзингових роздрібних торговельних мереж, автор спочатку розглядає їх спеціалізацію, а потім оцінює ефективність функціонування. Виникає питання щодо доцільності такого підходу, зважаючи, що оцінювання проводиться за однаковою системою показників. Можливо було б доречніше за оцінкою ефективності визначати особливості характеристик мереж різної спеціалізації та у подальшому використати їх для розробки рекомендацій щодо підвищення рівня ефективності досліджуваних мереж.

6. В підрозділі 3.1, що має назву «Методичні підходи до розміщення торговельних об'єктів у франчайзинговій мережі» розглядається широке коло питань, зокрема, основні етапи відбору стратегічної зони господарювання для подальшого розміщення торговельних об'єктів франчайзингової мережі, критерії оцінювання стратегічних зон господарювання, методика відбору потенційних франчайзі та пропонуються критеріїв їх відбору, але сама назва

звужує об'єкт дослідження, що є не зовсім логічним, бо не відповідає наповненню цього підрозділу.

7. Для більшої переконливості висновків автора щодо можливості управляти рівнем конкурентоспроможності франчайзингової мережі за допомогою моделі її комплексної оцінки та графічної інтерпретації (С. 206-213) більш ефективним, на наш погляд, було б порівняння одержаних значень з «ідеальним» варіантом моделі, а також з показниками, якими характеризувалася конкурентоспроможність до використання запропонованих у дослідженні інструментів, що сприяло б прагненню підприємств до досягнення більш значущих показників. У цьому сенсі автору слід було розробити рекомендації, за допомогою яких в практиці стратегічного управління підприємством можливо досягати бажаних результатів на основі передбачення можливостей або навпаки загроз.

Висловлені зауваження і зазначені недоліки не знижують позитивної оцінки теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Григоренко Т.М.

Загальна оцінка дисертації

Дисертація за змістом, рівнем теоретичної обґрунтованості та практичної спрямованості висновків і розробок відповідає чинним вимогам щодо такого рівня робіт. Дисертація є самостійною, завершеною науковою працею, в якій автором обґрунтовано та винесено для прилюдного захисту наукові положення, що свідчать про вирішення наукового завдання щодо удосконалення управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж та наявність суттєвого особистого внеску до економічної науки й практики розвитку сфери торгівлі.

Актуальність теми дисертаційної роботи «Управління розвитком франчайзингових роздрібних торговельних мереж», наукова новизна сформульованих та обґрунтованих в ній положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність, наукова і практична значущість відповідають вимогам пп. 9, 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 та є підставою для присудження Григоренко Тетяні Миколаївні наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри товарознавства
і торговельного підприємництва
Дніпропетровського університету
імені Альфреда Нобеля

В. А. Павлова